

Yttrande

Skellefteå kommun har givits möjlighet att yttra sig över förslagen i Socialdepartementets promemoria ”Ett förtydligat brottsförebyggande ansvar för socialnämnden” med nummer S2023/03181. Skellefteå kommun är positiva till förslaget och anser att det är viktigt med brottsförebyggande och brottsavhjälpanse insatser. Utifrån utredningens innehåll vill kommunen yttra sig över några delar i förslaget.

Förslagen som omnämns i promemorian är att införa en ny bestämmelse i 3 kap. 7 a § Socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) som säger att Socialtjänsten ska arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet samt lägga till en punkt i 5 kap. 1 § SoL om att socialtjänsten aktivt ska arbeta för att förebygga och motverka kriminalitet bland barn och unga. I den nuvarande regleringen i 3 kap. SoL framgår bland annat att socialtjänsten ska genom uppsökande verksamhet främja goda levnadsförhållanden, medverka i samhällsplanering med andra aktörer, göra sig väl förtrogen med levnadsförhållanden i kommunen och bedriva förbyggande arbete mot missbruk. Den nya formuleringen i 3 kap. 7 a § SoL förstås som att bestämmelsen avser såväl vuxna som barn. Det specificeras inte vilka typer av insatser och stöd som ska erbjudas vuxna. Det bedöms dock som ett utökat åtagande för socialtjänsten och att socialtjänstens position, framförallt mot kriminalitet mot vuxna, flyttas fram. I den nuvarande bestämmelsen 5 kap. 1 § SoL anges bland annat att socialtjänsten ska arbeta med uppsökande verksamhet för att förhindra att barn och unga far illa, följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken på ogynnsam utveckling och i arbetet aktivt förebygga och motverka missbruk bland barn och unga. Utifrån den formulering som redan finns idag ska socialtjänsten arbeta förebyggande mot kriminalitet och motverka att barn och unga far illa. Om den föreslagna punkten läggs till skulle det dock innebära ett förtydligande avseende socialtjänstens uppdrag och förslaget bedöms i stort ligga i linje med det arbete som redan idag görs av socialtjänsten.

Genom förslagen ska det preventiva arbetet med insatser med tydligt brottsförebyggande och återfallsförebyggande fokus tillämpas. Socialtjänstlagen är visserligen en ramlag som ger kommunen möjligheter att bestämma över det bistånd som lämnas, men kommunen anser att det finns en otydlighet och ett allt för stort tolkningsutrymme om vad som avses med det preventiva och motverkande arbetet mot kriminalitet. Ett allt för stort tolkningsutrymme skulle kunna medföra att olika kommuner tolkar innebörden på olika sätt, att insatserna inte ändrar karaktär på det sätt

som önskas och att lagförslaget i praktiken inte förändrar så mycket utifrån att kommunerna redan har ett stort förebyggande arbete. Detta kan till viss del avhjälpas med vägledande uttalanden i förarbeten eller rekommendationer. Det framstår som osäkert vad den nya bestämmelsen i 3 kap. 7 a § SoL kommer ge för konsekvenser på sikt, om och vilka kostnader förslaget medför avseende insatser mot kriminalitet för vuxna samt på vilket sätt socialtjänsten ska arbeta mot kriminalitet för vuxna.

För att kunna samverka i större utsträckning och ge insatser tillsammans med andra aktörer skulle det vara önskvärt att sekretessbrytande bestämmelser tittas över för att underlätta att informationsutbyte i större uträkning mellan olika myndigheter för att kunna hjälpa och nå dessa personer.

Promemorian beskriver att förslagen innebär att socialtjänsten, i det brottsförebyggande arbetet, i större utsträckning ska arbeta med ändamålsenliga och kunskapsbaserade metoder istället för arbetssätt som inte är effektiva och ändamålsenliga. Det beskrivs som ett förändrat arbetssätt. Detta kan enligt utredningen kräva kompetensutveckling och annat stöd för att arbeta med adekvata metoder. Detta kommer enligt kommunen innebära ökade kostnader för utbildning av personalen. Det framkommer i promemorian att det, i budgeten, avsatts medel för omställning av socialtjänsten inför den nya socialtjänstlagen avseende förebyggande och metoder utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Dessa bedömer kommunen kan täcka en del av de kostnader som föranleds av ändrade arbetssätt. De omställningsaktiviteter som kan komma att krävas kan, enligt utredningen, ingå i ett större arbete och utföras i samband med andra initiativ. Vad detta innebär utvecklas inte närmare. Det har även beskrivits att avtalssamverkan med andra kommuner kring insatser, kompetenser och resurser kan ske.

Regeringen bedömer att de nya lagförslagen har marginell inverkan på kommunernas ekonomi. I utredningen beskrivs insatser som preventiva program, återfallsprogram, avhopparverksamheter, särskilt kvalificerad kontaktperson och större samverkansform som några insatser som kan aktualiseras. Skellefteå kommun ställer sig dock frågande till om befintliga resurser räcker till för att täcka utbildningar, anställningar, lokaler och andra kostnader som kan föranledas av dessa åtgärder samt andra brottspreventiva åtgärder, i synnerhet hos mindre kommuner. Därtill ställer sig kommunen frågande till om kostnader för att även rikta in sig mer på kriminalitet hos vuxna i likhet med vad som görs avseende barn kan medföra större kostnader. En utökning av socialtjänstens arbetsuppgifter och insatser kan leda till ökade kostnader för kommunerna.

Sammantaget ställer sig Skellefteå kommun positiv till förslagen och anser att det är positivt att det införs bestämmelser som tydliggör inriktningen för socialtjänsten, men att det bör tydliggöras på vilket sätt arbetet ska bedrivas på ett mer ändamålsenligt sätt samt att de kostnader som riskerar att föranledas av förslaget analyseras mer ingående.